

Ο Νώε και οι Σουμερίοι:

Ο κατακλισμός του Νώε αρχικά συσχετίστηκε με τον πανελλήνιο μύθο που συνδέεται με την ιστορία του Δευκαλίωνα και της Πύρρας. Δεν έχουν, όμως, σχέση. Η ιστορία που περιγράφει τον κατακλισμό και την κιβωτό του Νώε, βρέθηκε γραμμένη σε κείμενο των Σουμερίων και χρονολογήθηκε πριν από το 2.250 π.Χ.: Λίγο μετά την πρώτη από τις καταστροφές που έπληξαν τις χώρες γύρω από την Ανατολική Μεσόγειο την τρίτη π.Χ. χιλιετία (2.400). Έτσι, εκείνος ο κατακλισμός ερμηνεύτηκε με πιθανές πλημμύρες, που προκλήθηκαν από τα ποτάμια Τίγρης και Ευφράτης, στη συμβολή των οποίων αναπτύχθηκε το κράτος των Σουμερίων. Η περιπέτεια του Δευκαλίωνα και της Πύρρας τοποθετείται ανάμεσα στα 1530 και στα 1400 π.Χ.

Πολύ νωρίτερα, οι προαιώνιοι θεοί των Σουμερίων, με τον καιρό, ήρθαν αντιμέτωποι με την ανάπτυξη του κράτους και της κεντρικής διοίκησης των Βαβυλωνίων. Η θεά Ιστάρ επέζησε. Είχε, όμως, να αντιπαλέσει με τον Ήλιο της Βαβυλώνας, τον ακατανίκητο Μαρδούχ, που το ιερατείο τον επέβαλε ως Βάαλ Μαρδούχ, θεό Μαρδούχ, Βήλο για τους Έλληνες. Σε μια φοβερή μάχη μέχρι θανάτου, ο Βάαλ Μαρδούχ εξολόθρευσε τις δυνάμεις του Χάους, δημιούργησε Ουρανό και Γη, πήρε χώμα και το έπλασε με το αίμα του σμιλεύοντας τον άνθρωπο για να έχει κάποιους να τον υπηρετούν και μεταβλήθηκε σε θεό της γης, όπου επέστρεφαν όλοι μετά τον θάνατό τους.

Οι άνθρωποι, αρχικά, ήταν άγριοι κι απολίτιστοι και χρειάστηκε να εμφανιστεί από τη θάλασσα ο σοφός Οανές, μια αρσενική γοργόνα που, σαν πρόδρομος του Προμηθέα, τους δίδαξε τον πολιτισμό. Κάπου, όμως, οι άνθρωποι ξεστράτισαν κι οι θεοί αποφάσισαν να τους εξολοθρεύσουν. Ευτυχώς για την ανθρωπότητα, ο θεός της σοφίας, ο Έα, πρόλαβε τα νέα στον ενάρετο Σαμάς Ναμπιστίμ, που κατασκεύασε έγκαιρα μια κιβωτό, πήρε και τη γυναίκα του και κλείστηκαν μέσα. Ο κατακλισμός, που ακολούθησε, βύθισε τα πάντα στο νερό κι έφερε τέτοιο αφανισμό, που ακόμα και οι ίδιοι οι θεοί το μετάνιωσαν. Δεν είχαν μάθει για την κιβωτό των μοναδικών διασωθέντων. Όταν ο Σαμάς Ναμπιστίμ κατάλαβε πως τα νερά αποτραβήχτηκαν, βγήκε από την κιβωτό και διαπίστωσε πως βρισκόταν αραγμένος στην κορφή του βουνού Νιζίρ. Καλού κακού, έστειλε ένα περιστέρι να μάθει, αν όλα ήταν ήσυχια. Μετά, θυσίασε στους θεούς, που δέχτηκαν την προσφορά με ευχάριστη έκπληξη.

Στην Αίγυπτο και την Ινδία

Στο Αιγαίο, η προσπάθεια να ταυτιστεί η Σαντορίνη με τον κατακλυσμό και τη βύθιση της μυθικής Ατλαντίδας φούντωσε από το 1939, όταν πρωτοδιατυπώθηκε η άποψη ότι η έκρηξη του ηφαιστείου ευθύνεται για την καταστροφή της μινωικής Κρήτης. Η θαμμένη πόλη, που γύρω στα 1970 εντοπίστηκε στο Ακρωτήριο, έδωσε νέα ώθηση στις υποθέσεις αυτές. Ο καθηγητής Μαρινάτος επισήμανε ότι δεν είναι δυνατόν η συζήτηση αυτή να βασίζεται μόνο στον διάλογο του Πλάτωνα «Κριτίας», επειδή κύριος σκοπός του φιλοσόφου ήταν η διατύπωση ιδεών και όχι η παράθεση ιστορικών στοιχείων. Ο ίδιος ανέφερε ότι ανάλογος μύθος υπάρχει και στην Αίγυπτο από την εποχή του Μέσου Βασιλείου, το τέλος της εποχής του οποίου είναι τουλάχιστον δυο αιώνες αρχαιότερο από την έκρηξη του ηφαιστείου, στα 1450 π.Χ., όπως υπέθεταν τότε. Σήμερα, η έκρηξη του ηφαιστείου της Σαντορίνης τοποθετείται στα 1650. Ο Μαρινάτος επισήμανε πως ο καταποντισμός και η εξαφάνιση «εύφορου και θαλερού» νησιού περιγράφεται και στα ινδικά έπη «Μαχαβχαράτα» και «Ραμαγιάνα»: την «Ιλιάδα» και την «Οδύσσεια» των Ινδών, θα μπορούσαμε να πούμε. Που σημαίνει ότι ο μύθος έχει κοινή αρχή στα ινδοευρωπαϊκά φύλα.

Υπάρχουν κι άλλες εκδοχές: Κάποιοι ερευνητές αναγνώρισαν στο πρόσωπο του μυθικού χάλκινου γίγαντα Τάλω (δώρο του Ήφαιστου στον Δία που τον παραχώρησε στον Μίνωα, για να φυλά την Κρήτη) την προσωποποίηση του ηφαιστείου της Σαντορίνης. Αν έχουν δίκιο, τότε ο Λευκός, ο γιος του γίγαντα, δεν είναι άλλος από την άσπρη στάχτη που σκέπασε την Κρήτη, όταν το ηφαίστειο εξερράγη. Ο Λευκός, λέει ο μύθος, σφετερίστηκε τον θρόνο του Ιδομενέα, τον οποίο εξόρισε, σκότωσε τη γυναίκα και την κόρη του κι αφάνισε δέκα πόλεις της Κρήτης. Ο Ιδομενέας ήταν εγγονός του τελευταίου Μίνωα. Κι ακόμη, ήταν ένας από τους μνηστήρες της Ωραίας Ελένης και ήρωας στον Τρωικό πόλεμο. Αν ο μύθος του Λευκού έχει κάποια ιστορική βάση, τότε το ηφαίστειο της Σαντορίνης συνέχισε να ταλαιπωρεί την Κρήτη και μετά τη μεγάλη έκρηξη του. Κι αυτός ίσως να είναι ο λόγος, για τον οποίο το νησί ερημώθηκε για μια ακόμη φορά. Ο Ηρόδοτος, στο κεφάλαιο 171, στο βιβλίο Ζ' της Ιστορίας του, γράφει: «Όταν (οι Κρήτες) γύριζαν από την Τροία, έπεσε πείνα κι αρρώστια σ' αυτούς και στα κοπάδια τους». Κι αυτή, κατά τον ιστορικό, ήταν η αιτία να ερημώσει το νησί για δεύτερη φορά.

Το σκοτάδι της Αίγινας

Άλλωστε, τον καιρό που πέθανε ο Μίνωας, πράγματα τρομερά συνέβησαν σε κάποιο άλλο νησί. Για να τα εξηγήσουν οι αρχαίοι Έλληνες, επιστράτευσαν την αιώνια ζήλια ανάμεσα στον Δία και την Ήρα. Ο αρχηγός των θεών είδε κάποια στιγμή την κόρη του ποταμού Ασωπού, την όμορφη Αίγινα, που τον μάγεψε με τα κάλλη της. Την έκλεψε και την εγκατέστησε στο νησί Οινώνη, που από τότε ονομάστηκε Αίγινα. Εκεί, η νεαρή γυναίκα γέννησε τον Αιακό, που μεγάλωσε κι έγινε όμορφο παλικάρι.

Η Ήρα, καταπώς συμβαίνει με όλες τις συζύγους του κόσμου, μάλλον άργησε να μάθει τη νέα αυτή απιστία του άντρα της. Ο Αιακός ήταν πια μεγάλος όταν η οργή της θεάς έπεσε αμείλικτη στο νησί. Πυκνό το σκοτάδι σκέπασε τη γη, που γέμισε φοβερά σκουλήκια, ενώ δηλητήριο μετέτρεψε τα νερά σε περιφερόμενο θανατικό. Τα ζώα ψόφησαν και οι άνθρωποι αφανίστηκαν. Μόνος του ο Αιακός τριγύριζε στην έρημη χώρα, ώσπου είδε στον κορμό κάποιας βελανιδιάς να κυκλοφορούν αμέτρητα μυρμήγκια. Ζήτησε από τον πατέρα του, τον Δία, να μετατρέψει τα μυρμήγκια σε ανθρώπους, ώστε να μην είναι μόνος. Το αίτημά του εισακούστηκε κι έτσι δημιουργήθηκε ο λαός των Μυρμιδόνων, που αργότερα μετανάστευσαν στη Θεσσαλία κι ευτύχησαν να έχουν ηγέτη τον Αχιλλέα, εγγονό του πρώτου βασιλιά τους. Μετά τον θάνατό του, ο Αιακός αναγορεύτηκε ένας από τους τρεις κριτές του Άδη.

(τελευταία επεξεργασία. 25 Σεπτεμβρίου 2020)